NARODOWY BANK POLSKI

Prezentacja wyników badania świadomości i wiedzy ekonomicznej Polaków

Edycja 2024-2025

Departament Edukacji i Wydawnictw NBP

Główne obserwacje

Główne obserwacje

- **Wzrost poziomu wiedzy ekonomicznej**: prawie dwie trzecie Polaków osiągnęło wysoki wynik w teście wiedzy ekonomicznej – względem 2020 r. to wzrost o 9 pp. Równocześnie spadł udział osób z niskim wynikiem (z 14% do 8%).
- **Niska samoocena, ale rosnące kompetencje**: niewiele (jedna na jedenaście) osób ocenia swoją wiedzę jako dużą. Obiektywnie zmierzona wiedza rośnie w kilku obszarach – funkcjonowania instytucji finansowych, gospodarki rynkowej, gospodarowania budżetem domowym, kredytów, pożyczek i płatności bezgotówkowych, inflacji, oszczędzania i inwestowania, podatków i ubezpieczeń.
- **Braki nie idą w parze chęciami**: największe w obszarach: funkcjonowanie instytucji finansowych, waluta euro i oszczędzanie oraz inwestowanie. Chęć pogłębiania wiedzy w tych obszarach pozostaje niska (wyjątek: oszczędzanie i inwestowanie).
- **Potrzeby edukacyjne silnie związane z praktyką**: największe zainteresowanie dotyczy tematów praktycznych: gospodarowanie budżetem domowym, podatki, emerytury, cyberbezpieczeństwo finansów osobistych. Zauważalne są większe chęci do zgłębiania tematów, które są już w pewnym zakresie znajome. Wciąż niskie jest zainteresowanie tematami, które wydają się oddalone od codziennego życia.
- **Rośnie rola osobistych źródeł wiedzy, ale (pro)aktywność edukacyjna pozostaje niska:** deklarowana potrzeba edukacji ekonomicznej nie przekłada się na działania. Kursy i szkolenia są rzadko podejmowane, a osoby z niską wiedzą często nawet nie dostrzegają własnych deficytów.
- **Rośnie znaczenie edukacji w domu rodzinnym**: więcej rodziców aktywnie uczy swoje dzieci oszczędzania i zarządzania pieniędzmi oraz włącza dzieci w rozmowy o domowych wydatkach – to ważne uzupełnienie systemu edukacji formalnej.
- **Wciąż ostrożne podejście do inwestowania**: trzy czwarte Polaków uważa, że inwestowanie wymaga specjalistycznej wiedzy, a 45% – dużego kapitału. Dominuje konserwatyzm i preferencja dla takich form lokowania środków, które uważane są za mało ryzykowne.

Główne obserwacje cd.

- **Szereg czynników* wpływa na poziom wiedzy ekonomicznej** – zarówno obiektywnej, jak i subiektywnej:
  - **Czynniki społeczno-demograficzne:**
    - osoby powyżej 55. r.ż. i najmłodsi mają mniejszą wiedzę;
    - z wiekiem związana jest też korelacja między poziomem wiedzy ekonomicznej a aktywnością zawodową – osoby aktywne zawodowo mają wyższy poziom wiedzy;
    - im wyższe wykształcenie, tym lepsza samoocena wiedzy ekonomicznej i wyższy poziom wiedzy.
  - **Czynniki związane z doświadczeniami edukacyjnymi:**
    - wyższy poziom wiedzy ekonomicznej mają te osoby, z którymi w dzieciństwie rodzice/opiekunowie rozmawiali w domu o ekonomii i finansach;
    - wyższy poziom wiedzy ekonomicznej mają osoby, które uczestniczyły w zajęciach ekonomicznych w szkole;
    - wyższy poziom wiedzy ekonomicznej mają ci, którzy dokształcali się poza szkołą.

- **Wysoka świadomość zagrożeń cyfrowych, ale niewystarczająco aktywne praktyki w zakresie ochrony danych**: niewiele ponad połowa Polaków chce dowiedzieć się więcej o zabezpieczaniu pieniędzy i danych osobowych w internecie, a jedna trzecia nie wie, jak skutecznie chronić swoje dane.
- **Wyższy poziom wiedzy ekonomicznej sprzyja lepszemu życiu:** osoby z większą wiedzą ekonomiczną częściej są zadowolone z życia i lepiej oceniają swoją sytuację finansową – edukacja w tym obszarze realnie przekłada się na dobrostan.
- **Miejsca pracy i nowego typu media internetowe jako istotne źródła wiedzy ekonomicznej:** co czwarty Polak zdobywa wiedzę ekonomiczną w miejscu pracy, jednak niewielu postrzega pracodawcę jako potencjalnego edukatora – to niewykorzystany potencjał. Równocześnie zauważalne jest duże znaczenie nowego typu mediów internetowych i samodzielnego dokształcania się, przy spadku roli tradycyjnych kanałów, takich jak szkoła, media czy otoczenie społeczne.

* Płeć w zdecydowanej większości nie różnicuje wyników.

Metodologia badania

Podmiot i metoda badania

REALIZACJA TERENOWA

Badanie przeprowadzono w terminie wrzesień–listopad 2024 r. metodą ilościową. Zastosowano technikę wywiadów bezpośrednich wspomaganych komputerowo (CAPI) **na reprezentatywnej próbie N=1649 Polaków w wieku 15+.**

PRÓBA LOSOWO-KWOTOWA

Próba uwzględniała strukturę populacji pod względem: wieku, płci, wykształcenia, regionu i wielkości miejscowości (bez konieczności ważenia danych). Szacowany błąd maksymalny w próbie wynosi 2%.

ANALIZY

Analizy wyników były prowadzone w 2025 r. i obejmowały m.in. wyliczenie indeksów: wiedzy ekonomicznej i włączenia w system finansowy oraz diagnozę subiektywnych i obiektywnych potrzeb edukacyjnych.

PORÓWNANIE W CZASIE

Przeprowadzono analizę porównawczą wyników z poprzednimi edycjami badania (2020, 2015, 2012), w wyniku której zidentyfikowano kluczowe zmiany i trendy.

Przedmiot badania

1

Stan wiedzy i świadomości ekonomicznej Polaków, wskaźniki subiektywnego i obiektywnego poziomu wiedzy

2

Czynniki determinujące poziom wiedzy ekonomicznej

3

Obszary potrzeb społecznych w zakresie edukacji ekonomicznej

4

Źródła wiedzy o ekonomii, finansach, gospodarce: wykorzystywane vs. preferowane

5

Postawy i zwyczaje związane z wydawaniem, oszczędzaniem i inwestowaniem pieniędzy

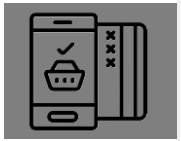
6

Analiza trendów w wymienionych obszarach

Zagadnienia

- Postrzeganie wiedzy ekonomicznej
- Samoocena wiedzy ekonomicznej Polaków
- Obiektywna ocena wiedzy ekonomicznej Polaków
- Skłonność do zwiększania wiedzy ekonomicznej oraz potrzeby edukacyjne
- Źródła wiedzy o ekonomii i finansach
- Doświadczenia i oczekiwania wobec edukacji ekonomicznej
- Postawy i zachowania finansowe
- Bezpieczeństwo finansów osobistych w internecie
- Stosunek do wybranych tematów, m.in. przedsiębiorczości i instytucji finansowych
- Samoocena sytuacji materialnej i zadowolenia z życia

Wyjaśnienia

W edycji realizowanej w 2024 roku zakres badania poszerzono o **kilka nowych zagadnień**, głównie o te związane z doświadczeniami w zakresie cyfryzacji finansów osobistych:

- cyfrowe umiejętności finansowe,
- bezpieczeństwo finansów osobistych w internecie.

Z tego względu dla nowych tematów w badaniu dostępne są wyniki tylko za 2024 rok.

Strzałki naniesione na wykresy informują o **różnicach istotnych statystycznie** (wzroście lub spadku) między wynikami z 2024 roku a tymi z 2020 roku. Istotność statystyczna pozwala ocenić, czy wynik badania jest rzeczywistym odkryciem, czy też mógł być dziełem przypadku. Nie oznacza to, że wynik jest „istotny” w znaczeniu „ważny, główny, kluczowy”, ale to, że jest mało prawdopodobne, by wystąpił losowo, przypadkowo.

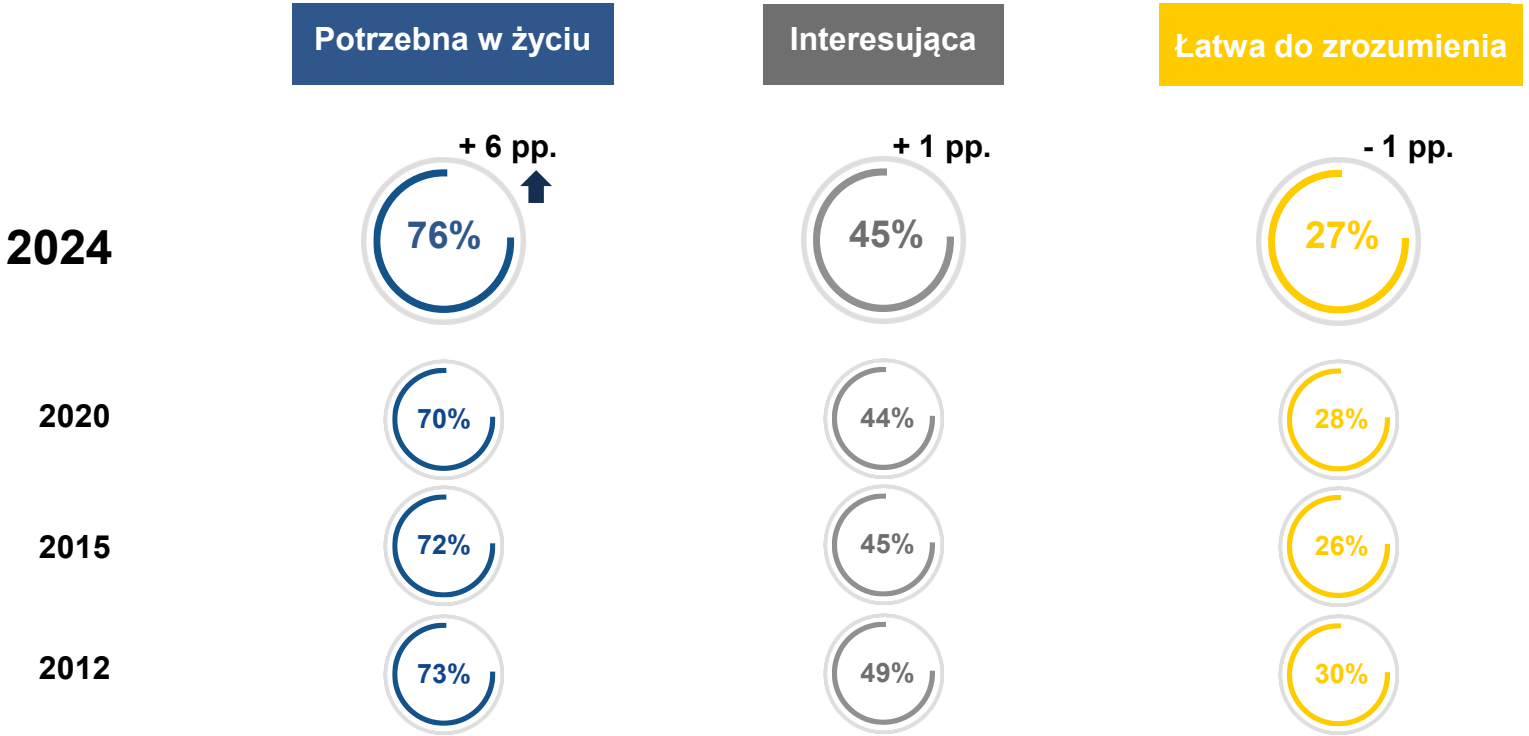
Na niektórych wykresach suma wartości może nie wynosić 100% ze względu na zastosowane zaokrąglenia. To zjawisko jest standardową cechą prezentacji danych statystycznych na wykresach.

Postrzeganie wiedzy ekonomicznej

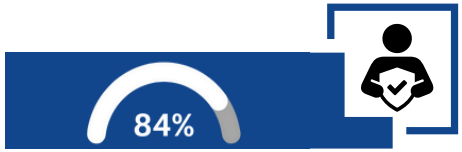
Postrzeganie wiedzy ekonomicznej

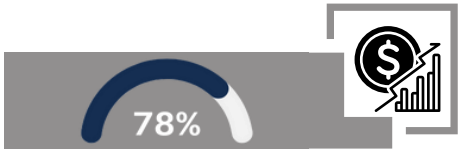

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015), N=1200 (2012); ***suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „zgadzam się”***

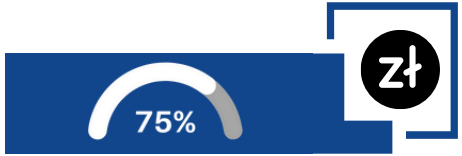
Najczęstsze opinie na temat wiedzy ekonomicznej

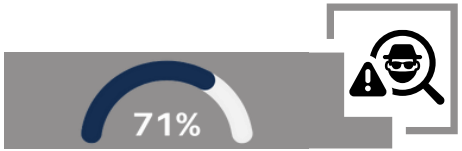
***Każdy** powinien znać **podstawowe zasady zabezpieczenia** danych osobowych i pieniędzy przed oszustwami i wyłudzeniami*

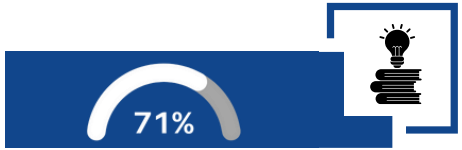
***Każdy** powinien mieć przynajmniej **podstawową wiedzę** z zakresu ekonomii, finansów, gospodarki*

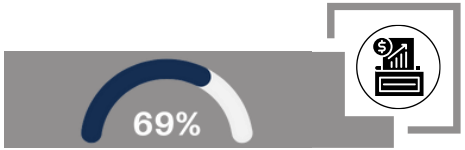
*Osoby, które posiadają dużą wiedzę z zakresu ekonomii, finansów i gospodarki mają **większe możliwości bogacenia się***

*Konieczne jest **ciągłe aktualizowanie wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa finansów osobistych**, żeby uchronić się przed ryzykiem oszustwa lub wyłudzenia*

*Wiedza teoretyczna na temat ekonomii jest bardzo ważna, ponieważ ułatwia **rozwój umiejętności praktycznych***

*Posiadanie wiedzy ekonomicznej ułatwia **codzienne zarządzanie budżetem domowym***

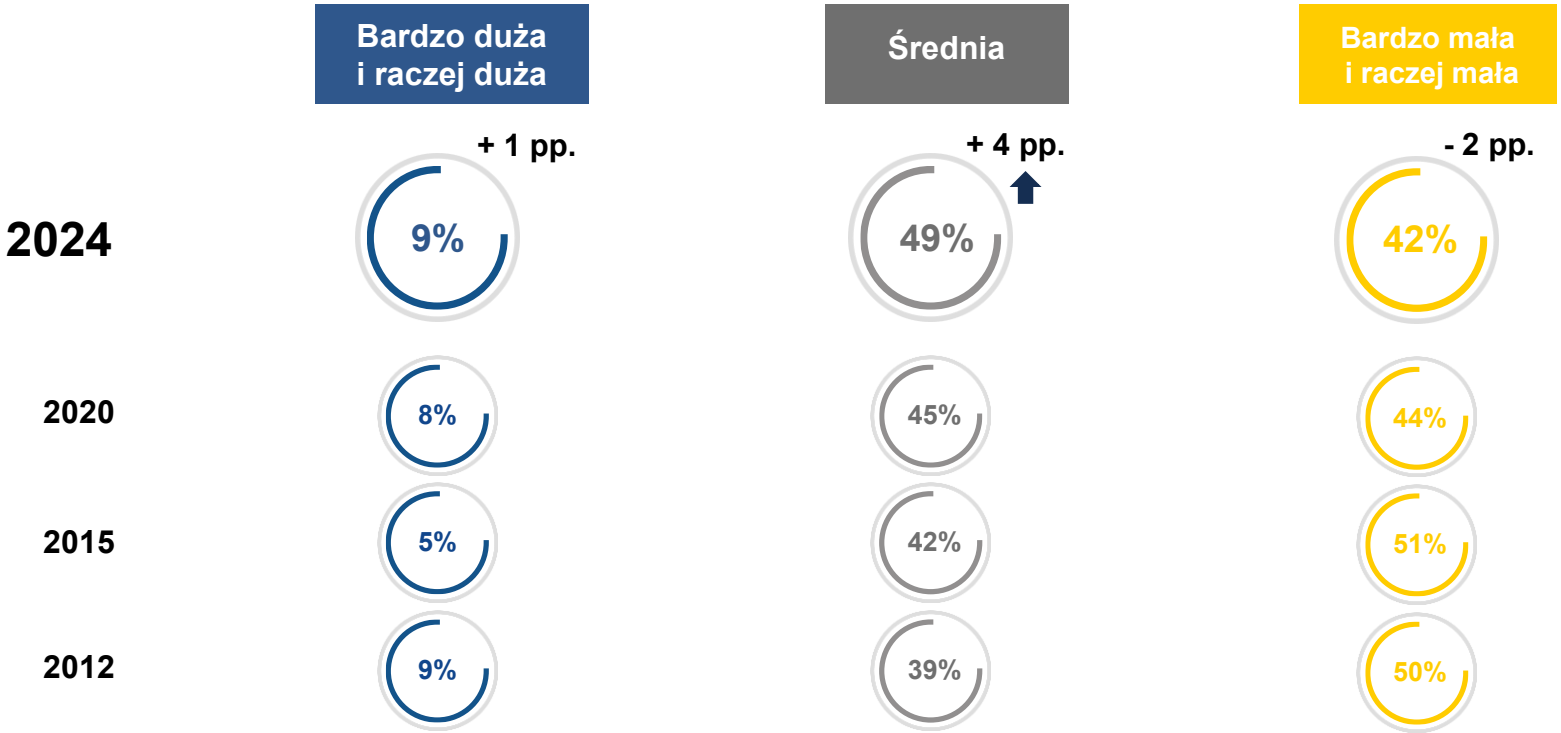
Podstawa: cała próba: N=1649; suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „zgadzam się”

Samoocena wiedzy ekonomicznej

Samoocena wiedzy ekonomicznej

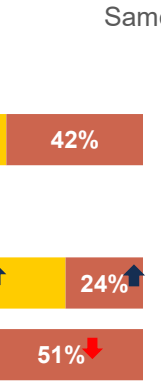

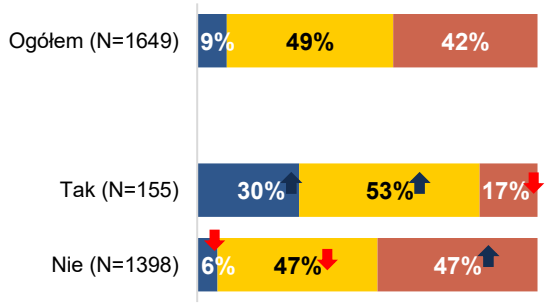
Podstawa: cała próba: N=1649 (2024), N=2001 (2020), N=2000 (2015), N=1200 (2012); ***suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „zgadzam się”***

Samoocena wiedzy ekonomicznej a udział w edukacji ekonomicznej

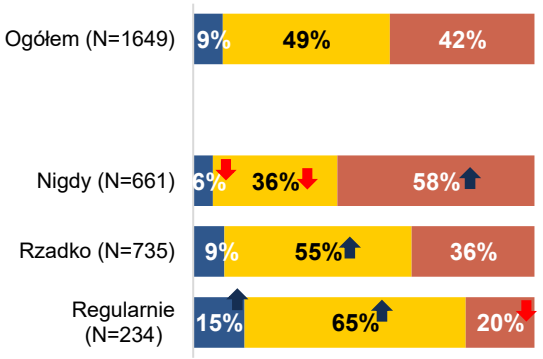
EDUKACJA SZKOLNA

EDUKACJA FAKULTATYWNA

ROZMOWY W DOMU O FINANSACH

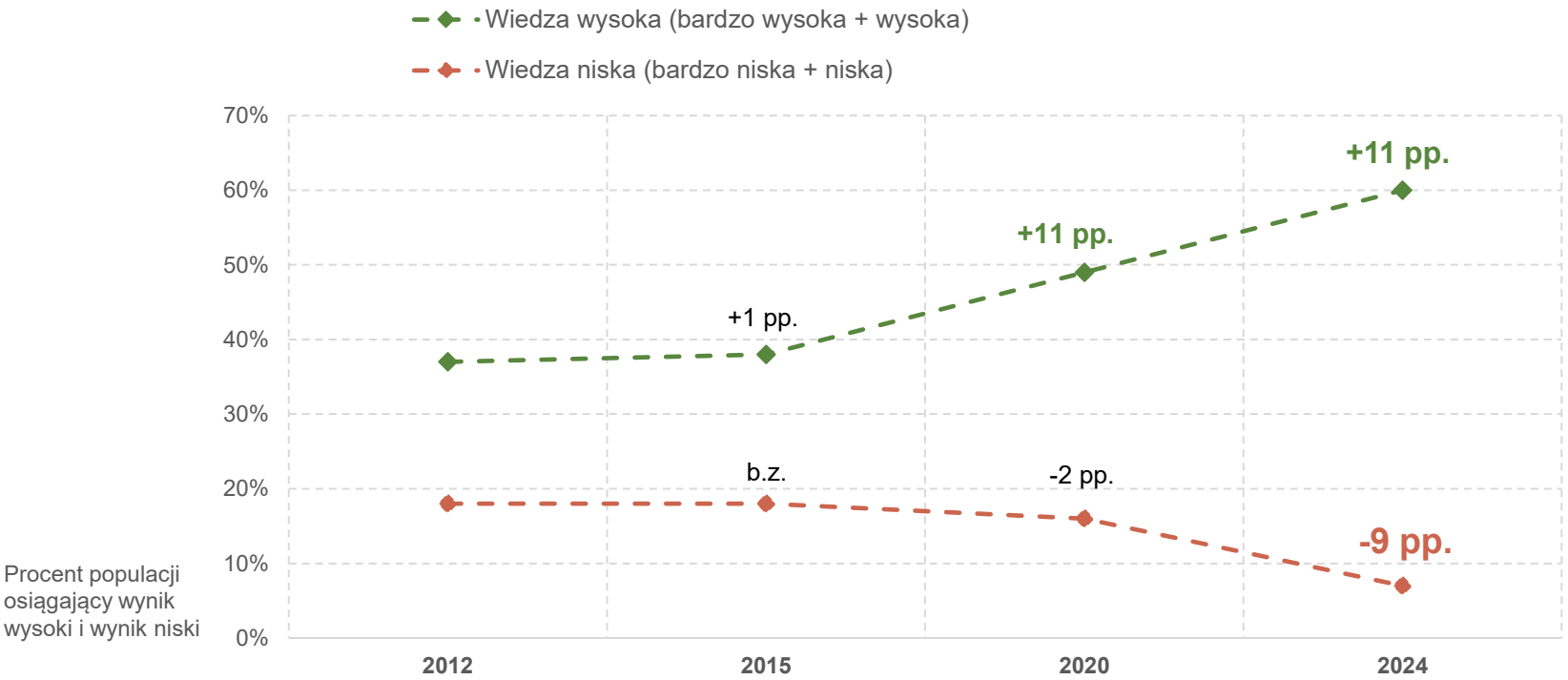

Podstawa: cała próba: N=1649

Obiektywna ocena wiedzy ekonomicznej

Poziom wiedzy ekonomicznej – zmiany od 2012*

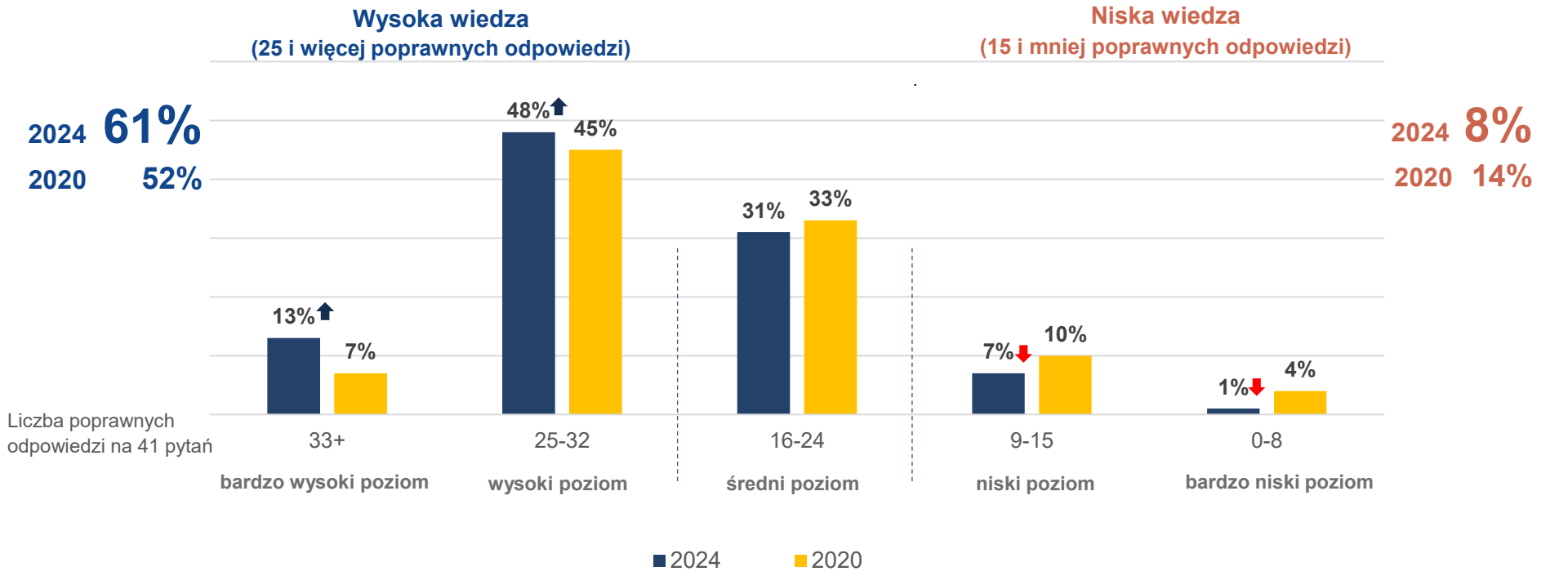

* Poziom wiedzy określony na podstawie tego samego testu składającego się z 20 pytań o różnym stopniu trudności, zadanych w 2012, 2015, 2020 i 2024 roku.

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015), N=1200 (2012)

Poziom wiedzy ekonomicznej – test rozszerzony*

* Poziom wiedzy określony na podstawie tego samego testu składającego się z 41 pytań o różnym stopniu trudności, zadanych w 2020 i 2024 roku. Prezentowane na dalszych slajdach wyniki odnoszą się testu rozszerzonego (41 pytań).

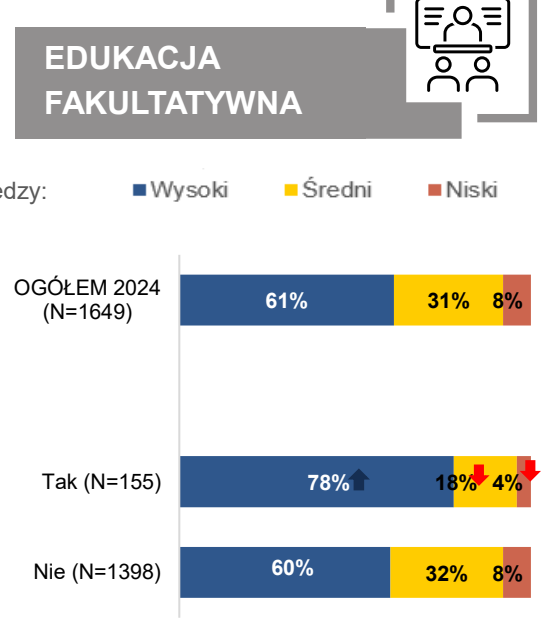
Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020)

Poziom wiedzy ekonomicznej a udział w edukacji ekonomicznej

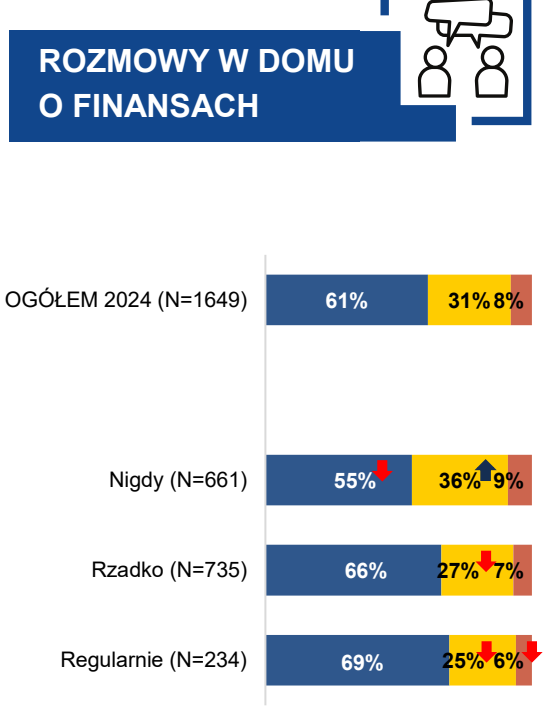
EDUKACJA SZKOLNA

EDUKACJA FAKULTATYWNA

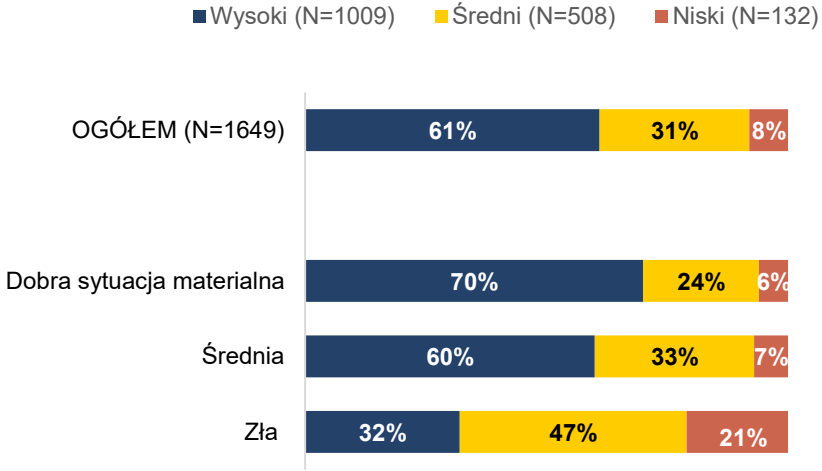
ROZMOWY W DOMU O FINANSACH

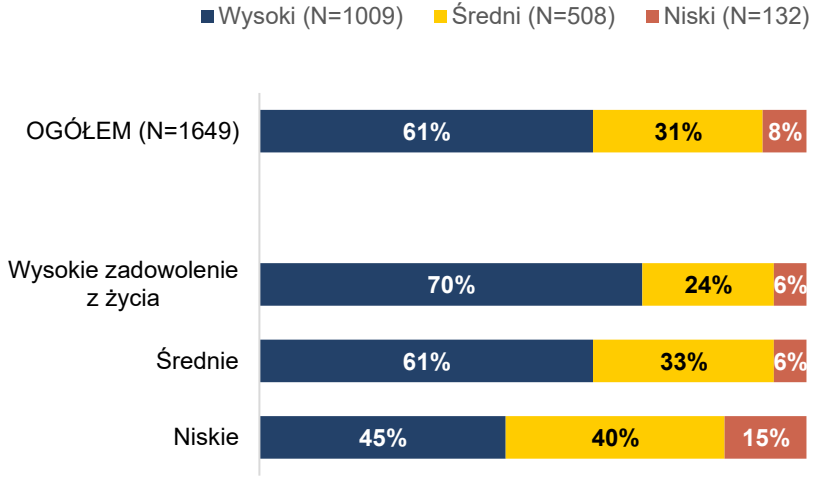
Podstawa: cała próba: N=1649

Wiedza ekon. a samoocena sytuacji mat. i zadowolenia z życia

Poziom wiedzy ekonomicznej a samoocena sytuacji materialnej

Poziom wiedzy ekonomicznej a samoocena zadowolenia z życia

Podstawa: cała próba: N=1649; wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ nie wykazano odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Porównanie wiedzy subiektywnej i obiektywnej w obszarach temat.

Braki wiedzy na podstawie samooceny

Na wykresie bardzo mała i mała w danym obszarze

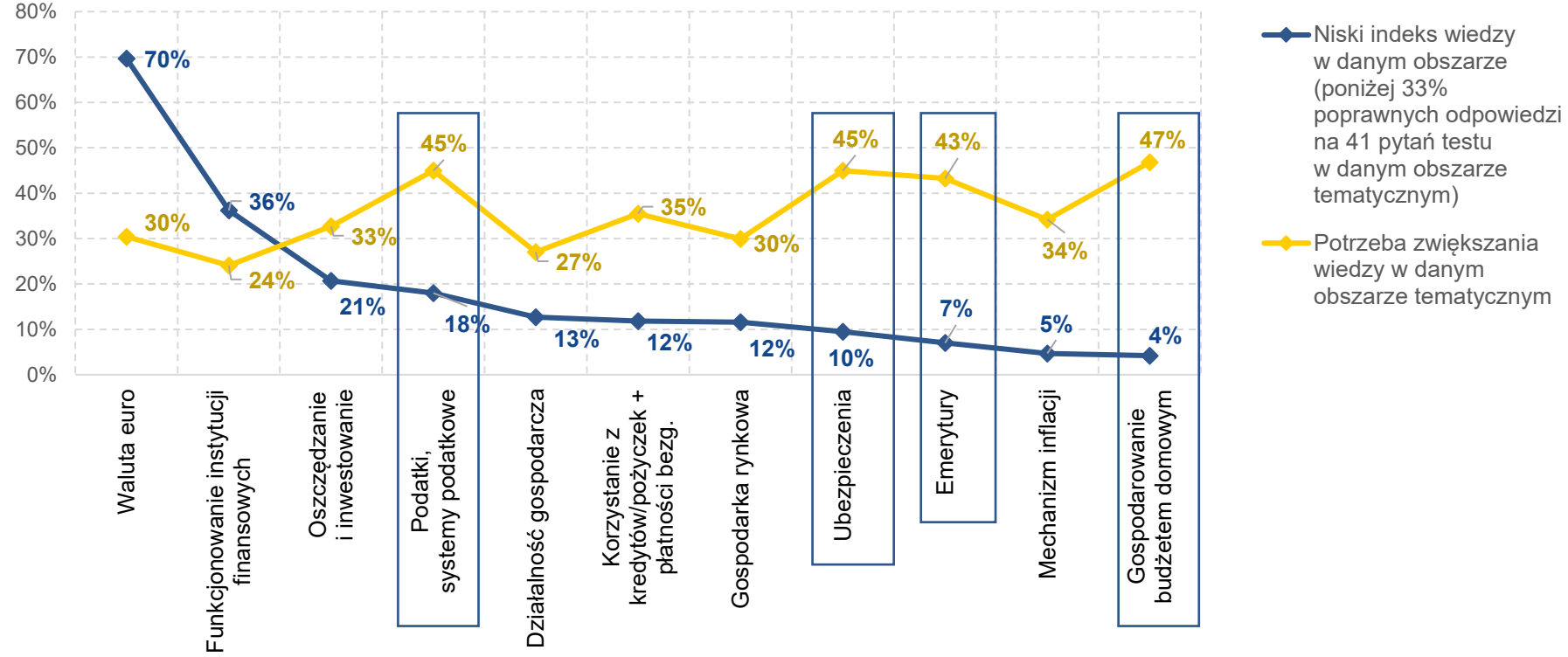
Braki wiedzy na podstawie wyników testu

Wykres przedstawia niski indeks w danym obszarze

Podstawa: cała próba: N=1649

Braki wiedzy a potrzeba zwiększania wiedzy w danym obszarze tem.

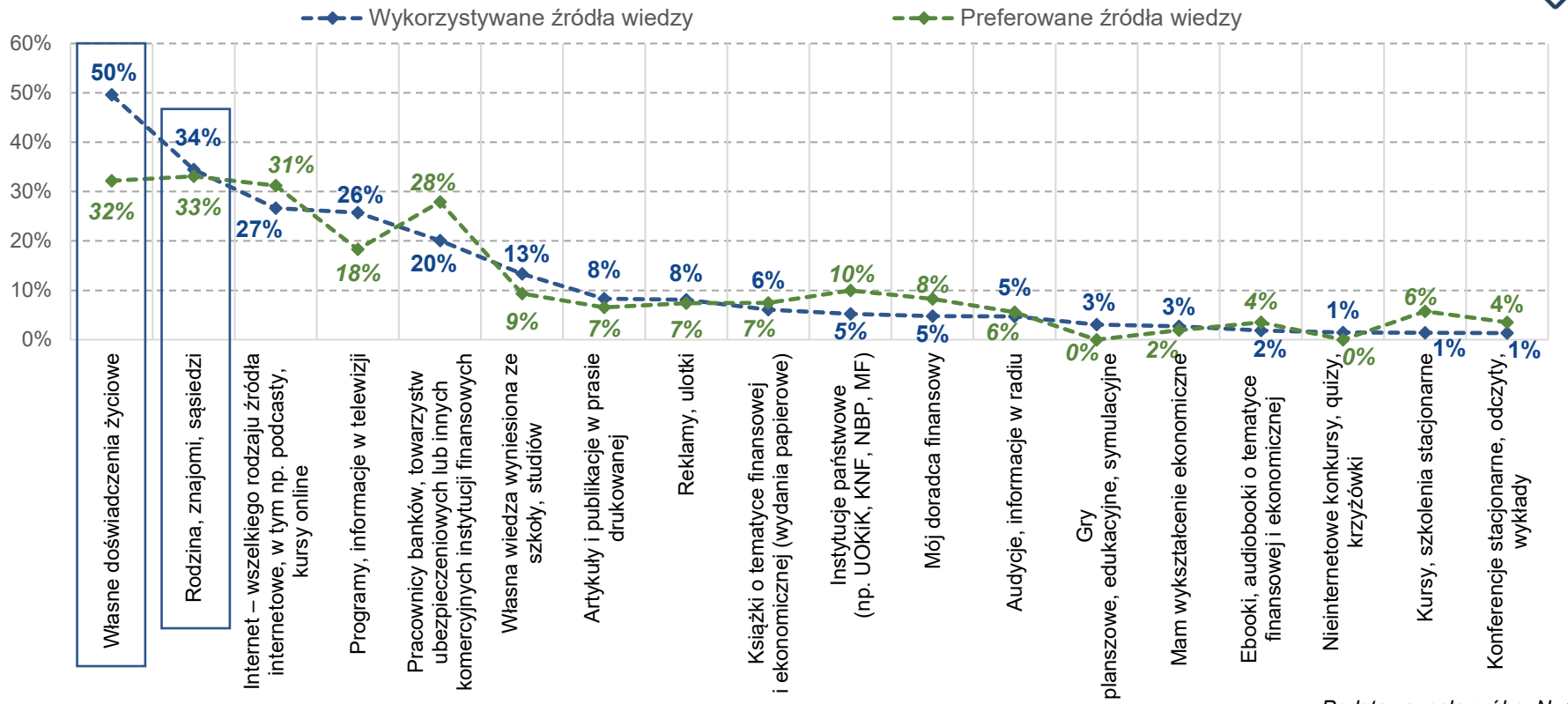
Wśród ww. zagadnień nie ujęto cyberbezpieczeństwa finansów osobistych, ponieważ pytania testowe nie obejmowały tego tematu.
Wynika badania w obszarze cyberbezpieczeństwa finansów znajdują się na slajdach 43-45.

Podstawa: cała próba: N=1649

Źródła wiedzy o ekonomii i finansach oraz oczekiwania wobec edukacji ekonomicznej

Preferowane a wykorzystywane źródła wiedzy

Podstawa: cała próba: N=1649

Wykorzystywane internetowe źródła wiedzy ekonomicznej

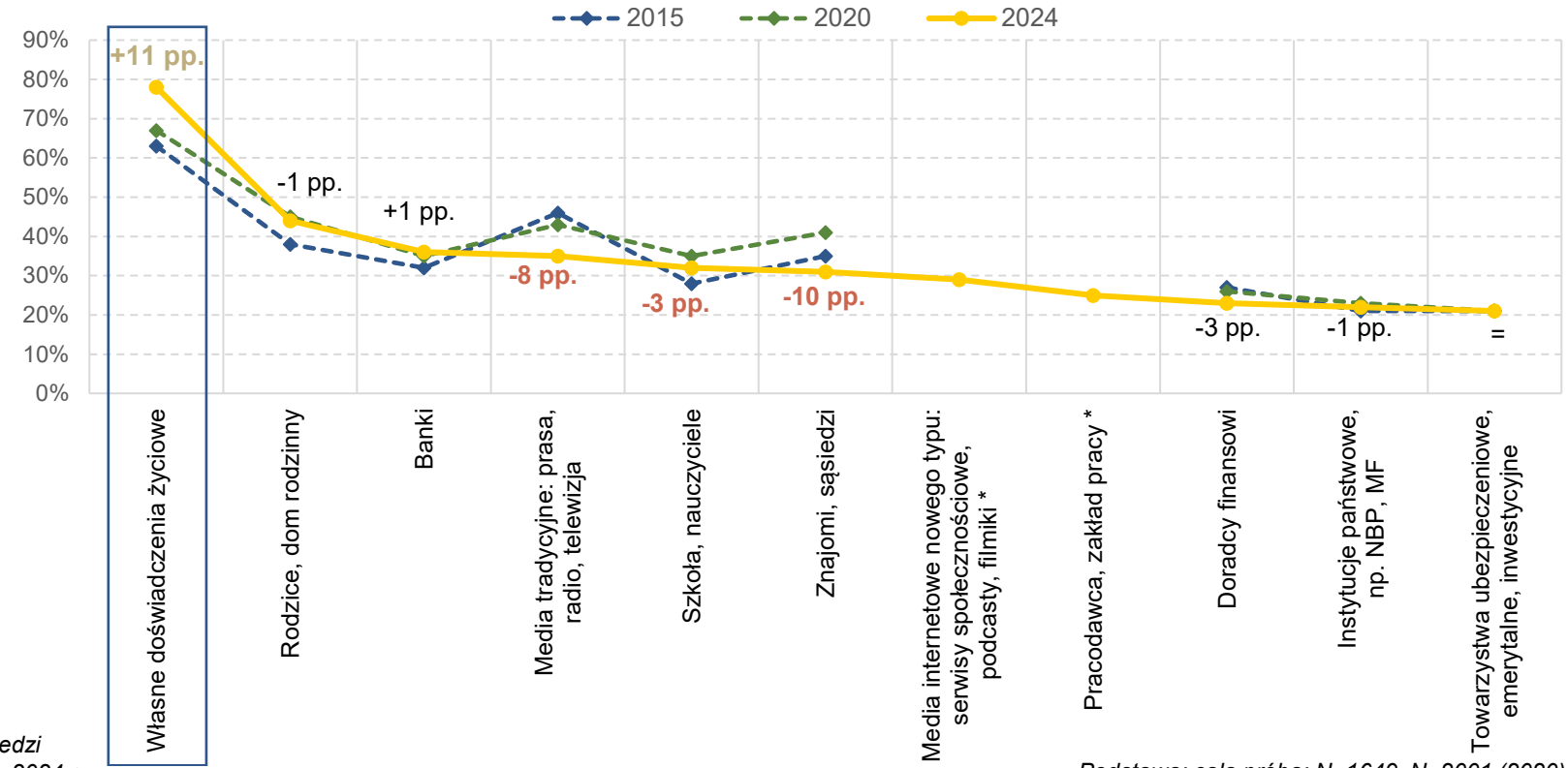
27% Polaków korzysta z internetowych źródeł wiedzy ekonomicznej

TOP 5:

PORTALE INTERNETOWE POŚWIĘCONE FINANSOM, EKONOMII, GOSPODARCE	31%
STRONY BANKÓW Z ARTYKUŁAMI I PRZEWODNIKAMI FINANSOWYMI	24%
PORÓWNYWARKI PRODUKTÓW FINANSOWYCH (NP. KREDYTÓW, UBEZPIECZEŃ, INWESTYCJI)	23%
NARZĘDZIA NA STRONACH INTERNETOWYCH (NP. KALKULATOR KREDYTOWY, KALKULATOR WYNAGRODZEŃ)	21%
APLIKACJE BANKOWE	20%

Podstawa: użytkownicy internetu jako źródła wiedzy ekonomicznej: N=439

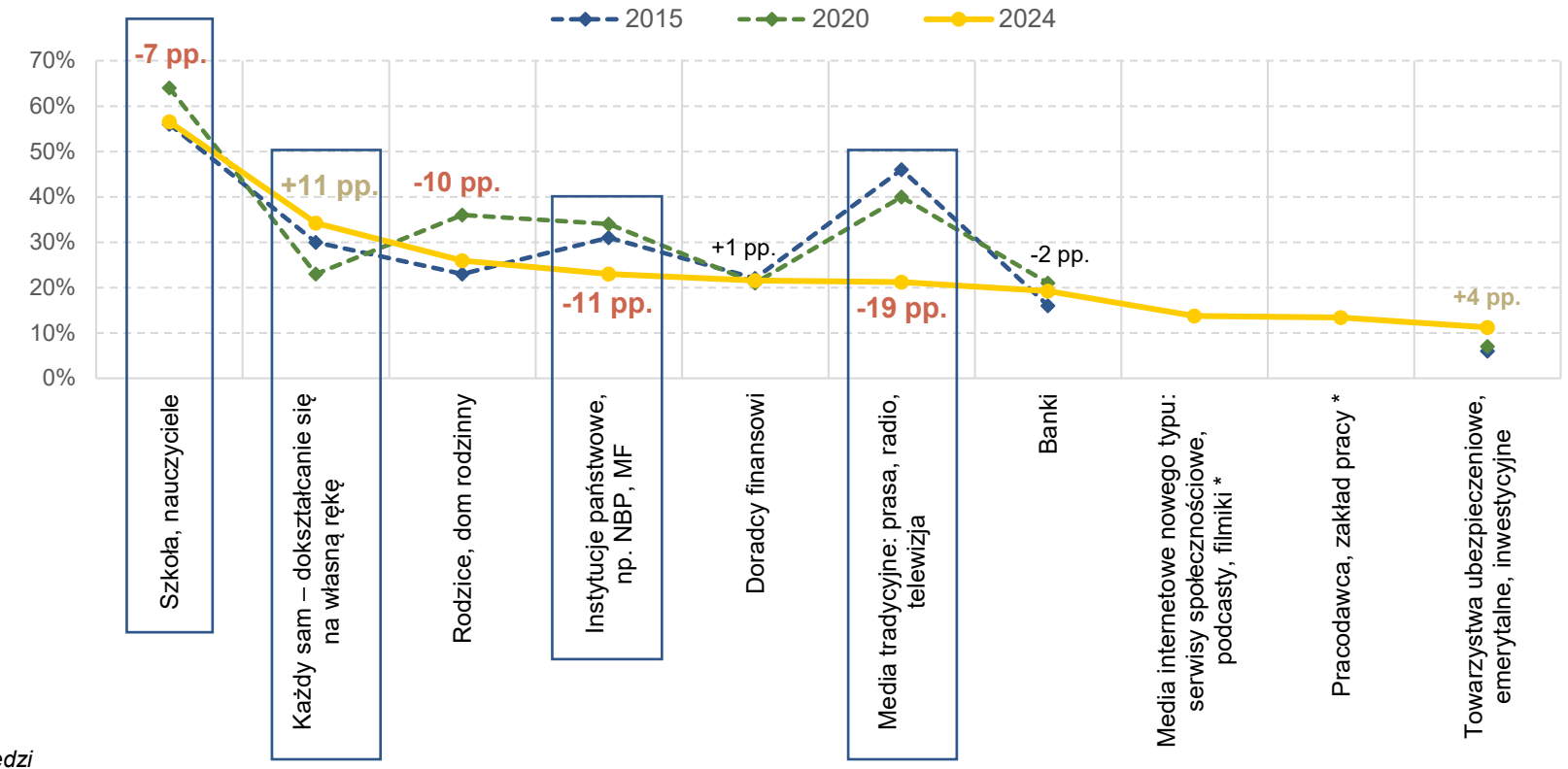
Podmioty, które miały wpływ na stan wiedzy ekonomicznej

* Odpowiedzi dodane w 2024 r.

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Podmioty, które powinny być odpowiedzialne za edukację ekon.

* Odpowiedzi dodane w 2024 r.

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Postawy wobec edukacji ekonomicznej dzieci

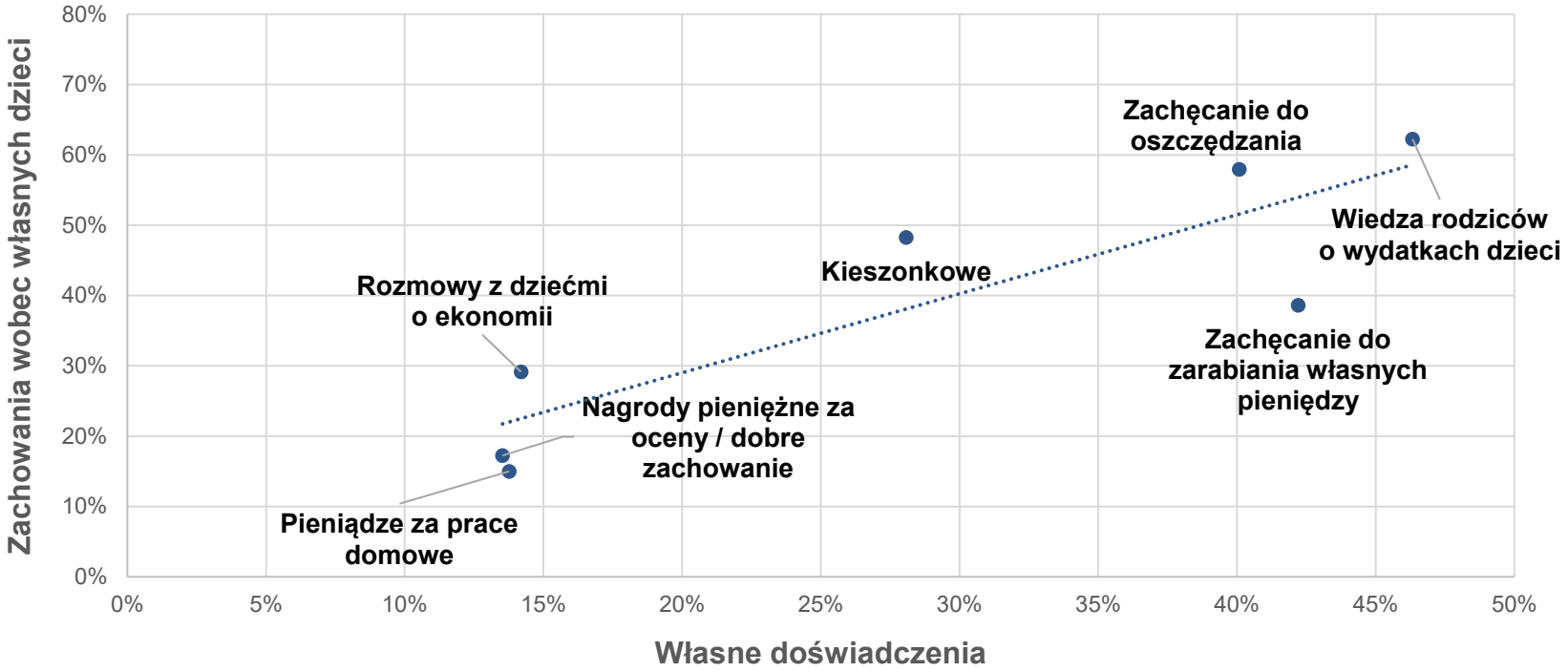

Podstawa: cała próba: N=1649, odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „raczej się zgadzam”

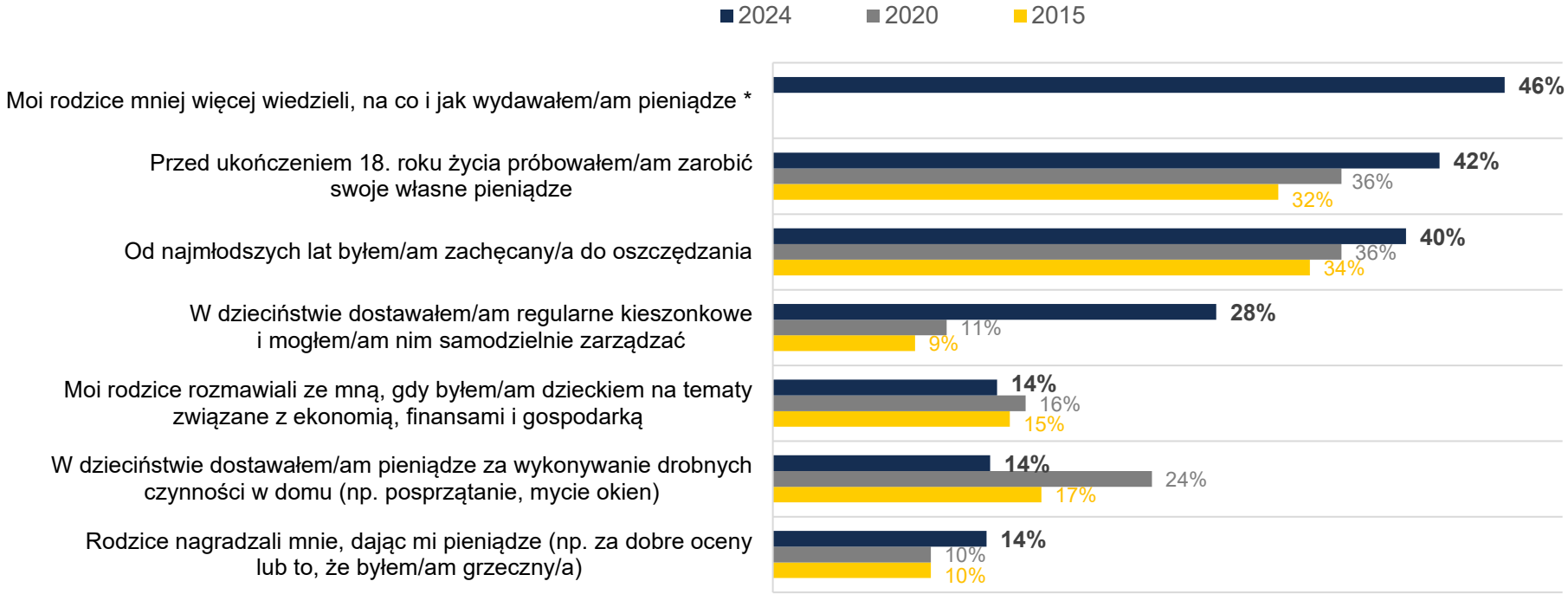
Doświadczenia z dzieciństwa a zachowania wobec dzieci

Podstawa: cała próba: N=1649

Edukacja ekon. w dzieciństwie w domu – zachowania regularne

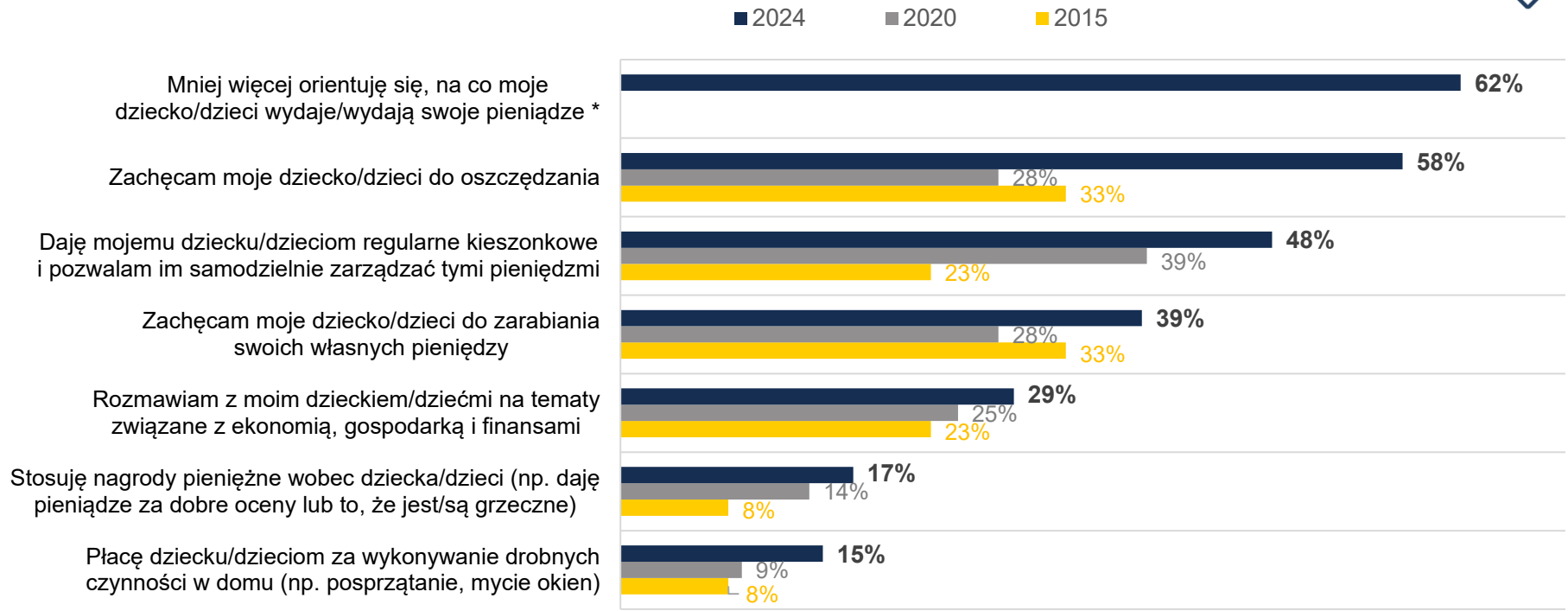

** Odpowiedź dodana w 2024 r.*

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015), odpowiedzi „zdarzało się regularnie”

Sposób edukowania własnych dzieci – zachowania regularne

** Odpowiedź dodana w 2024 r.*

Podstawa: osoby posiadające dzieci: N=1069, N=552 (2020 – odpowiadali tylko rodzice niepełnoletnich), N=1084 (2015); odpowiedzi „zdarza się regularnie”

Postawy i zachowania finansowe

Postawy związane z oszczędzaniem

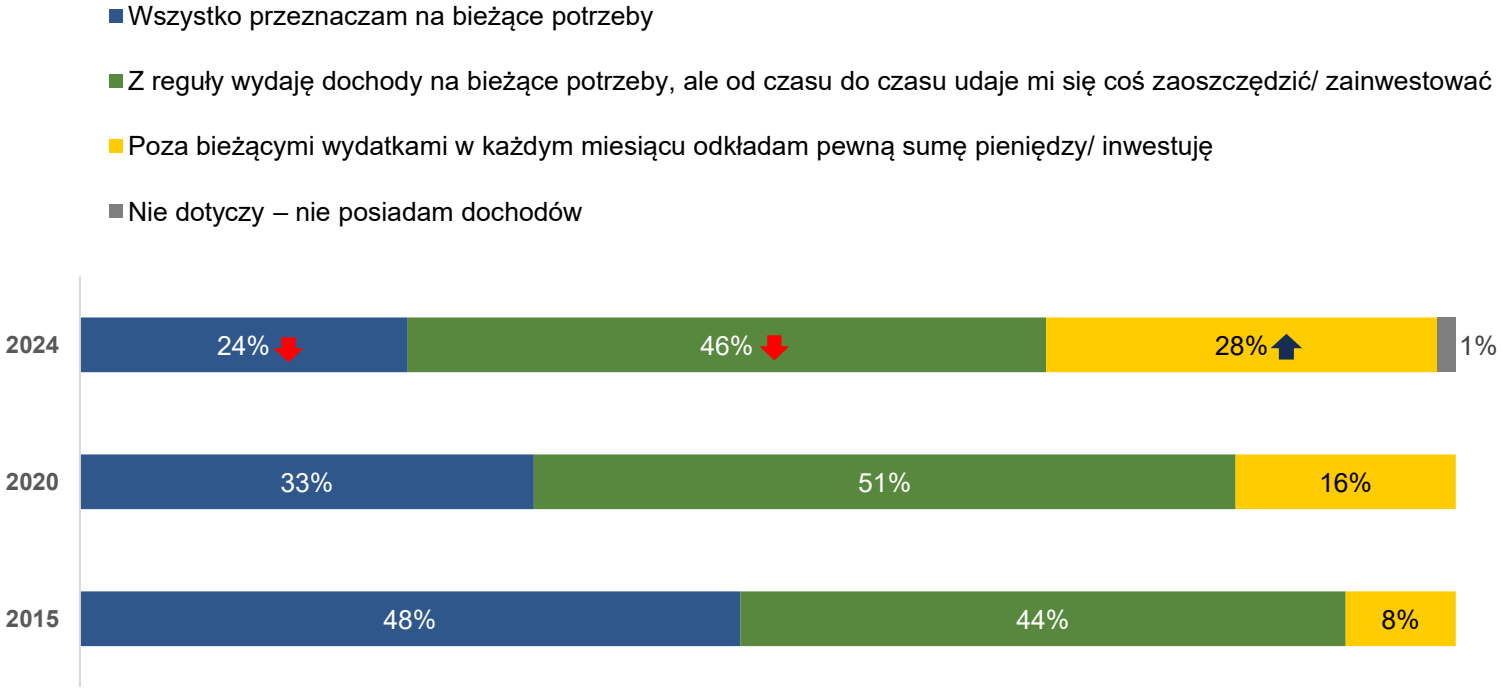

Podstawa: cała próba: N=1649, odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „raczej się zgadzam”

Sposoby oszczędzania

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Źródła posiadanych oszczędności – TOP 5

	Odkładam regularnie jakąś kwotę pieniędzy	Nieregularnie odkładam – kiedy akurat mam więcej pieniędzy	Co miesiąc zostaje mi jakaś kwota pieniędzy, nie wydaję wszystkiego, co zarabiam	Odkładam z 800+ i/lub innych świadczeń socjalnych	Odkładam zyski z inwestycji
2024	29% (+ 3 pp.)	15% (+ 1 pp.)	12% (+ 3 pp.)	3%	1% (- 1 pp.)
2020	26%	14%	9%		2%
2015	17%	10%	6%		1%

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Sposoby zarządzania oszczędnościami – TOP 5

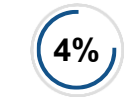
	Trzymam w banku: na lokacie terminowej lub koncie oszczędnościowym	Trzymam w banku: na koncie, z którego regularnie korzystam	Trzymam w domu	Inwestuję w nieruchomości	Wymieniam na waluty (np. euro, dolary)	Inwestuję w obligacje skarbowe	Inwestuję w fundusze inwestycyjne
2024	24% (+ 3 pp.)	17% (- 7 pp.)	9% (+ 1 pp.)	3% (=)			
2020	21%	23%	8%	3%			
2015	8%	17%	4%	2%	2%		

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Poziom włączenia finansowego a posiadane produkty – TOP 5

5 najczęściej wykorzystywanych produktów finansowych	Poziom włączenia finansowego		
	Niski	Średni	Wysoki
	N=461	N=1130	N=58
Konto osobiste/ rachunek bieżący/ rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy ROR w banku i/lub SKOK-u	63%	87%	100%
Aktywowane płatności BLIK (płacenie za zakupy, przelewy na numer telefonu)	23%	82%	100%
Polisa ubezpieczeniowa (różnego typu)	7%	42%	91%
Debetowa karta płatnicza	35%	75%	90%
Konto oszczędnościowe	8%	40%	86%

Poziom włączenia finansowego

WYSOKI
8+ produktów

ŚREDNI
3-7 produktów

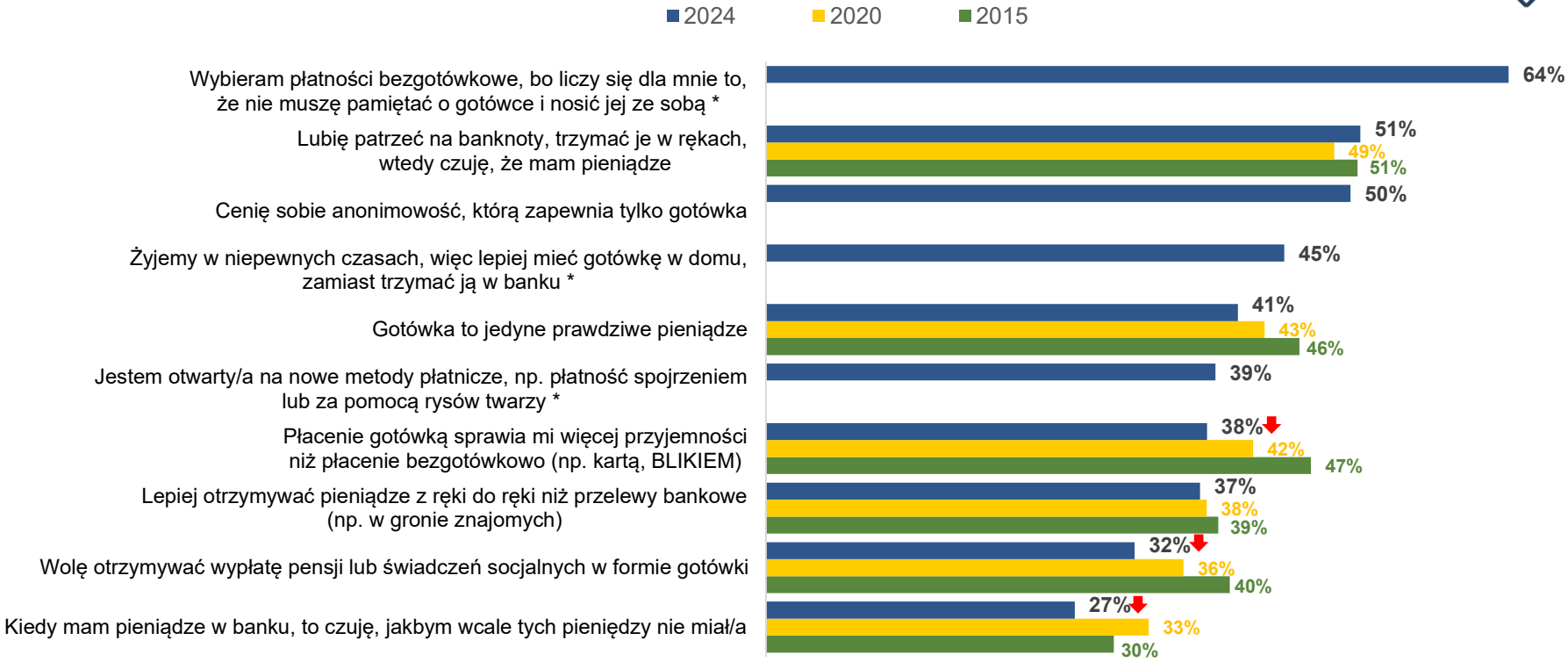

NISKI
0-2 produkty

Podstawa: cała próba: N=1649

Postawy wobec gotówki i płatności bezgotówkowych

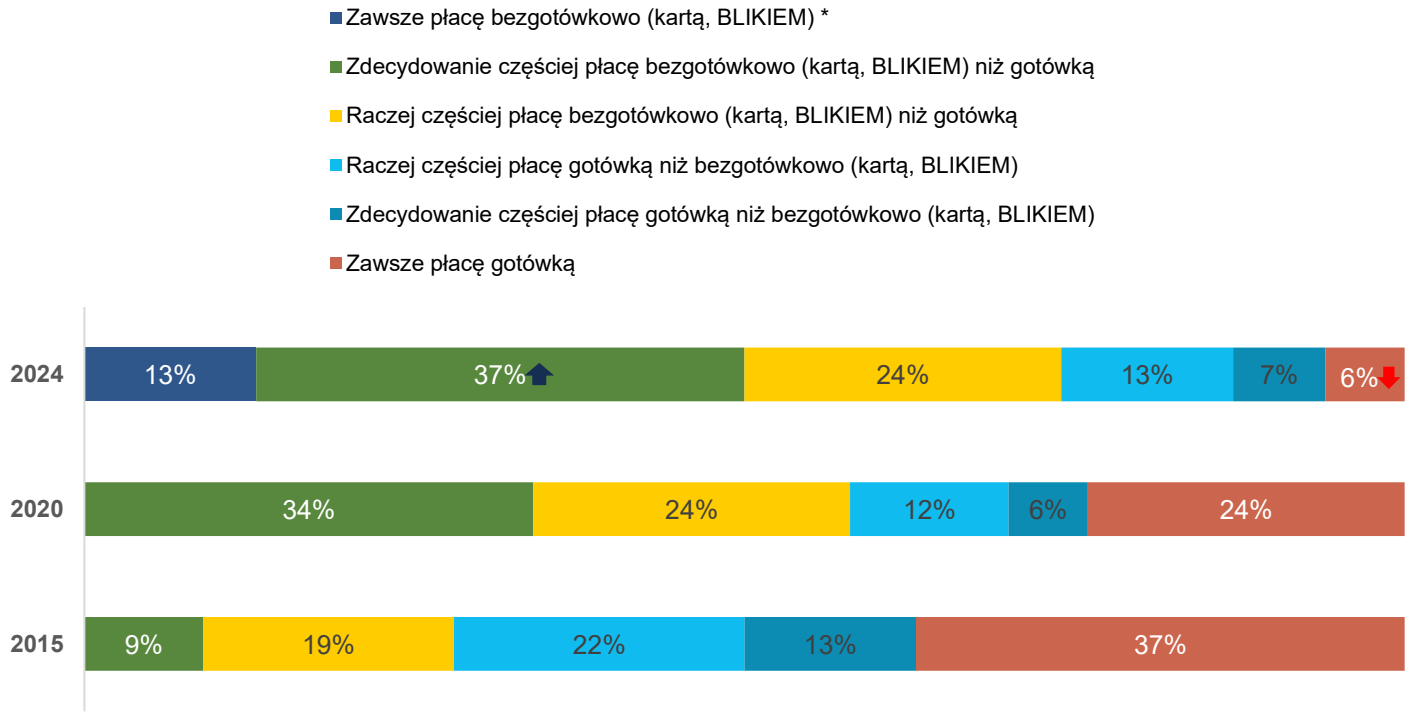

** Odpowiedzi dodane w 2024 r.*

Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015); suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam" + „raczej się zgadzam"

Sposób płatności za codzienne zakupy

* *Odpowiedź dodana w 2024 r.*

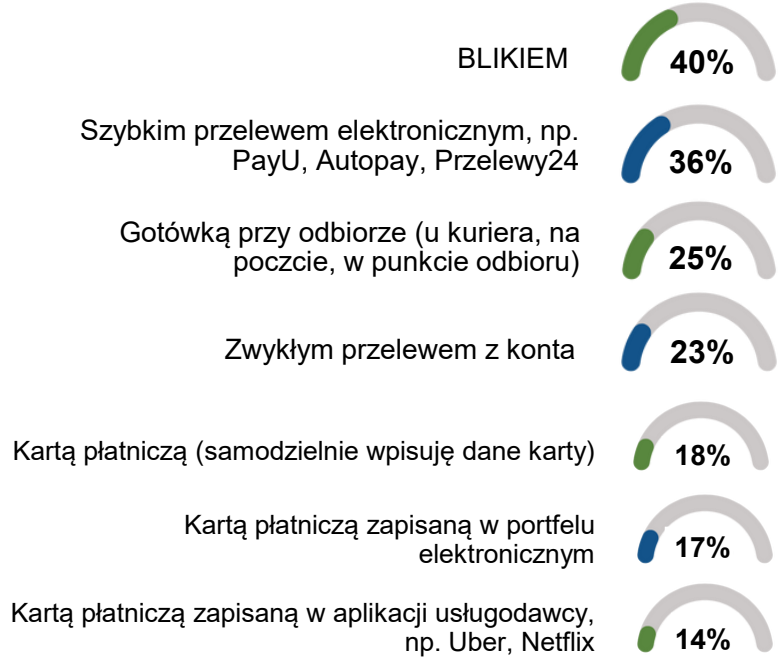
Podstawa: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015)

Sposób płatności za codzienne zakupy

W SKLEPACH STACJONARNYCH PŁACĘ

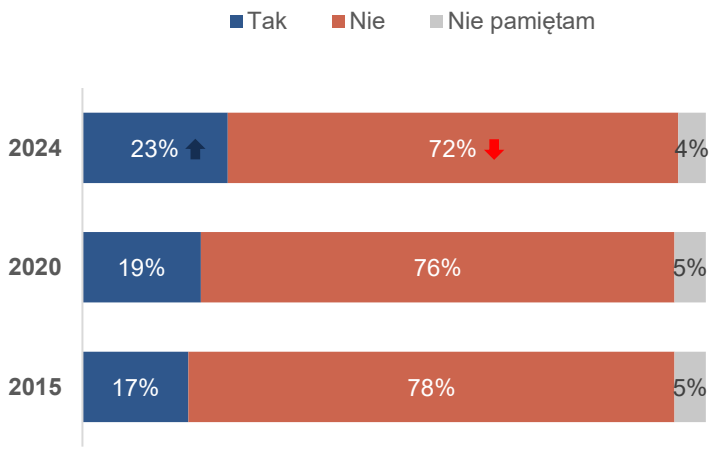
ZA ZAKUPY ONLINE PŁACĘ

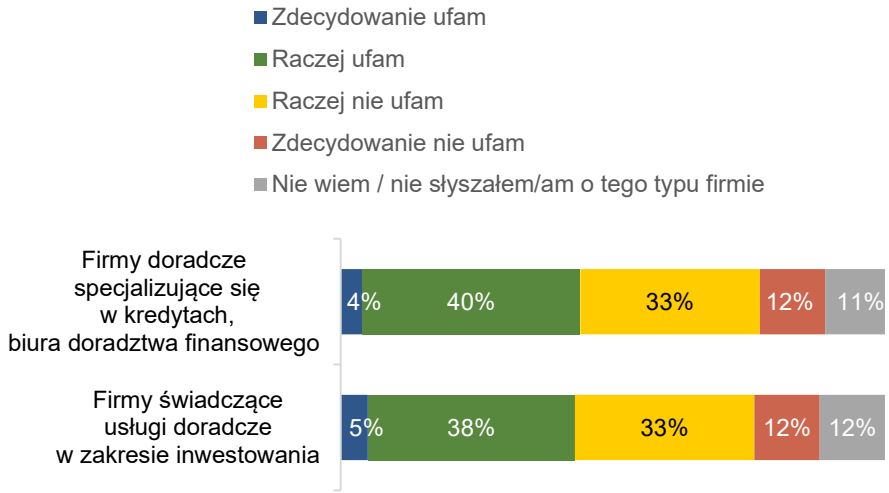
Podstawa: cała próba: N=1649, suma odpowiedzi „prawie zawsze” + „często”

Korzystanie/ zaufanie do usług profesjonalnego doradztwa fin.

DOŚWIADCZENIA W KORZYSTANIU Z USŁUG PROFESJONALNEGO DORADCY ZAWODOWEGO

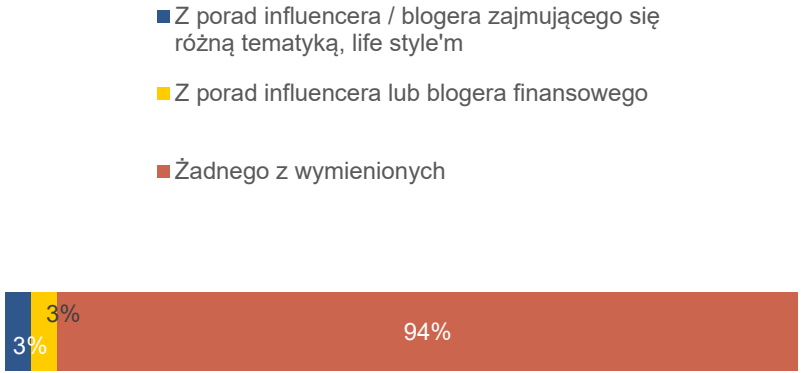
ZAUFANIE DO USŁUG DORADCÓW FINANSOWYCH

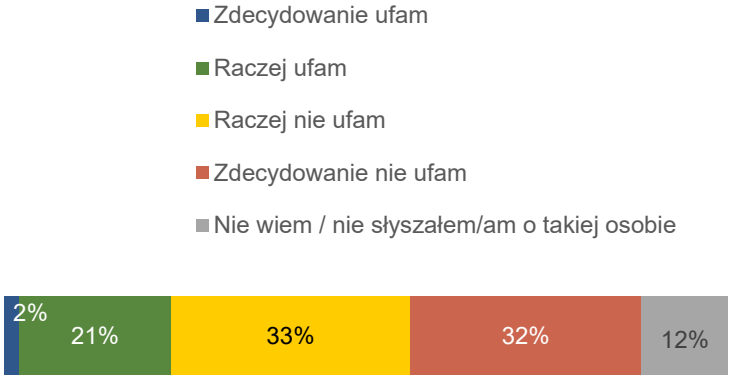
Podstawa: wykres po lewej: cała próba: N=1649, N=2001 (2020), N=2000 (2015); wykres po prawej: cała próba: N=1649

Korzystanie/ zaufanie do porad finansowych w internecie

DOŚWIADCZENIE W KORZYSTANIU Z NIEFORMALNYCH PORAD FINANSOWYCH

ZAUFANIE DO INFLUENCERÓW FINANSOWYCH

Podstawa: wykres po lewej: korzystający z dostępu do produktów i usług finansowych przez internet, tj. przez stronę internetową lub aplikację mobilną: N=1574; wykres po prawej: cała próba: N=1649

Bezpieczeństwo finansów osobistych w internecie

Opinie na temat różnych zachowań w internecie

82%

Polaków **sprawdza wiarygodność** informacji, które publikowane są w serwisach społ.

63%

Polaków **obawia się kradzieży** swoich danych w internecie

60%

Polaków **interesuje się tym, jak zabezpieczyć** swoje dane osobowe w internecie

55%

Polaków **uważa, że ma wystarczającą wiedzę** o bezpieczeństwie swoich pieniędzy i danych osobowych w internecie, aby zorientować się, że ktoś chce ich oszukać

54%

Polaków chciałoby **więcej wiedzieć** o zabezpieczeniu pieniędzy i danych w internecie, ale **nie wiedzą, gdzie szukać informacji**

53%

Polaków **wie, że powinni zainteresować się** kwestią bezpieczeństwa w internecie, ale **odkładają to na później**

51%

Polaków **wie, gdzie zgłosić SMS-y, e-maile, strony internetowe**, jeśli podejrzewają, że to próba wyłudzenia

49%

Polaków **wie, gdzie zgłosić ofertę inwestycyjną**, jeśli podejrzewają, że to oszustwo

35%

Polaków **nie wie, jak chronić swoje dane** osobowe w internecie

26%

Polaków **nie obawia się wyłudzenia pieniędzy** z konta, bo „w razie czego **bank zwróci im pieniądze**”

22%

Polaków **uważa reklamowane w internecie okazje inwestycyjne** z dużym zyskiem za generalnie **wiarygodne**

29%

Polaków **nie przywiązuje dużej wagi do zabezpieczenia** swoich danych w internecie

Podstawa: cała próba: N=1649, suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” + „raczej się zgadzam”

Praktyki związane z bezpieczeństwem finansów w internecie

TOP 3 ZAWSZE

45%

Polaków **chroni swoje dane** osobowe w internecie i stara się podawać tylko te niezbędne

33%

sprawdza płatność do zatwierdzenia – czy jest na pewno tą, która została zlecona

7%

zmienia hasła na stronach, z których korzysta do robienia zakupów lub do zarządzania finansami

TOP 3 NIGDY

87%

nie podaje hasła, PIN-u lub numeru karty płatniczej w odpowiedzi na SMS, e-mail, telefon lub wiadomość w serwisach społecznościowych

85%

nie klika w linki otrzymywane w SMS-ach, e-mailach lub w wiadomościach na komunikatorze

84%

nie dzieli się informacjami o swojej sytuacji finansowej publicznie, np. w serwisach społecznościowych

Podstawa: cała próba: N=1649

Doświadczenie oszustw w internecie

87%

Polaków słyszało o oszustwach i wyłudzeniach w internecie, ale ich taka sytuacja nie spotkała

7%

nie słyszało o istnieniu takich form oszustw i wyłudzeń

5%

sprawdzało w historii transakcji na koncie lub na wyciągu z karty kredytowej transakcję, której nie rozpoznało

2%

odkryło, że ktoś użył danych ich karty płatniczej do zapłaty za towary bez ich autoryzacji

2%

zostało oszukanych i straciło pieniądze, bo ktoś podszył się pod ich znajomego w serwisach społecznościowych i poprosił o pilny przelew lub opłacenie zamówienia BLIKIEM

2%

straciło pieniądze w wyniku fałszywej inwestycji polegającej na podszywaniu się przestępców pod znane osoby (np. R. Lewandowski) lub spółki i instytucje publiczne (np. Orlen, KGHM)

1%

straciło pieniądze w wyniku oszustwa polegającego na podszywaniu się przestępców pod banki i inne firmy, np. dopłata do paczki, zaległości w opłatach za prąd, blokada konta

Podstawa: cała próba: N=1649

Projekt badawczy „Badanie świadomości i wiedzy ekonomicznej Polaków 2024-2025” został zrealizowany na zlecenie Narodowego Banku Polskiego w latach 2024-2025 przez agencję badawczą Openfield sp. z o.o. we współpracy z ekspertami Departamentu Edukacji i Wydawnictw NBP.

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła:

Projekt badawczy „Badanie świadomości i wiedzy ekonomicznej Polaków 2024-2025” zrealizowany na zlecenie Narodowego Banku Polskiego przez agencję badawczą Openfield Sp. z o.o. we współpracy z NBP techniką CAPI na reprezentatywnej próbie N=1649 Polaków w wieku 15+, 2024-2025.

NBP
NARODOWY
BANK POLSKI